

**Otázka:** Biosféra

**Předmět:** Zeměpis

**Přidal(a):** Cheza

## Biosféra

- **Biotop**
  - území, které poskytuje živým organismům podmínky pro život (voda/vzduch..)
- **Biocenóza**
  - soubor všech jedinců různých druhů, kteří žijí na určitém území
  - zoocenóza x fytocenóza
- **Ekosystém**
  - **přírodní** (biotop + živočichové, rostliny..) x **umělý** (park, rybník..)

## Tropické deštné lesy

- ekvatoriální pás
- zeměpisná šířka: 10° s.š. – 10° j.š.
- teplota: 25° C – 29° C
- vysoká vlhkost
- srážky: odpolední nad pevninou, 2000 – 3000 mm ročně
- oblast: **Amazonie, povodí Konga, jihovýchodní Asie (Malajsie, Indie)**
- tvoří 3 patra:
  - 1. Patro – **bylinné a keřové**
    - do 10 metrů
  - 2. Patro – **korunové**
    - do 36 metrů
  - 3. Patro – **stromové**
    - do 50 metrů a výš
- **rostliny**

- orchideje, bambusy, liány, tropické ovocné stromy
- **Epifyty** – rostliny žijící přisedle na povrchu jiné rostliny, neparazitují -> opora, např. orchidej
- **živočichové**
  - opice, papoušci, plazi, šelmy, lenochodi, mravenečníci, hmyz
- **typ půdy**
  - červenožlutá -> obohacená o oxidy Fe + Al = proces **feralitizace** (oželeznění)
- **problém**
  - kácení velkých ploch -> plantáže, pole -> pěstování kakaa, kaučuku, banánů..

## Světlé tropické lesy

- subekvatoriální pás (od rovníku k obratníkům)
- období sucha: 2- 3 měsíce
- Asie – **pásmo tropických monzunů** (střídání období sucha a dešťů)
- vyšší patra opadávají, nižší se drží (díky vlhkosti)
- **živočichové**
  - panda
- **rostliny**
  - rýže, čajovník

## Savany

- severně a jižně od geobiomu světlých tropických lesů
- úbytek srážek směrem k obratníkům – vlhké savany se mění na suché
- období
  - dešťů -> růst a květ vegetace
  - sucha -> rostliny usychají, vznik požárů
- **Creek** = vyschlé koryto řeky (**Austrálie**)
- **Vádí** = suchá říční koryta, plní se jen při dešti (**Afrika**)
- **typ půdy**
  - červená -> obohacená o Fe
  - v období sucha voda vzlíná a na povrchu tvoří železitou kůru
- roztroušené stromy a keře, travnaté porosty (2 – 4 m)
- **rostliny:**

- obilí, bavlník, podzemnice olejná
- **baobab** (Afrika)
- **blahovičník** (Austrálie)
- **živočichové:**
  - leopardi, gepardi, sloni, zebry, lvi..
  - Austrálie: papoušek, pštros Emu, plazi (např. Chřestýš)
- savany ve světě
  - **campos** (Brazílie)
  - **llanos** (Kolumbie + Venezuela)
  - **bush** (Austrálie)
- **problémy:**
  - požáry, pytláctví, sucho, desertifikace

## Pouště

- podle typu:
  - kamenitá – **hamada**
  - štěrková – **serir**
  - písečná – **erg**
- podle vzniku:
  - **vnitrozemské** (např. Kalahari)
  - **přímořské** -> studený mořský proud (např. Atacama)
  - **oblasti stálých pasátů** -> vítr vane celý rok jedním směrem, žádné mraky ani déšť (např. Sahara)
- tropický (Sahara), subtropický i mírný (Gobi) pás
- velké teplotní rozdíly (den x noc – 50° C), silné větry, malá vlhkost vzduchu
- **rostliny:**
  - kaktusy, **sukulenty** (rostliny, které umí shromažďovat ve svém těle vodu)
- **živočichové:**
  - ještěrky, plazi, štíři, velbloudi, hmyz, hlodavci, pouštní lišky, fenci
  - na okrajích: lvi, antilopy
- **Oáza** – místo v poušti, kde podpovrchová voda vystupuje na povrch
  - velmi úrodné – pěstování palmy, obilí, datlí, ovoce
- Významné pouště
  - Austrálie:
    - Simpsonova
    - Tanami

- Velká písečná
- **Velká Viktoriina** (největší v Austrálii)
- Afrika:
  - Namib
  - **Kalahari** (největší v jižní Africe)
  - **Sahara** (největší na světě)
- Arabský poloostrov:
  - Nafúd
  - Rub-al-Chálí
  - Dahná
- Asie:
  - Taklamakan
  - Gobi
  - Karakum
  - Kyzylkum
- Indie:
  - Thár
- Severní Amerika:
  - Solná
  - Sonorská
  - Mohavská
- Jižní Amerika:
  - **Atacama** (největší v Jižní Americe + nejsušší poušť na světě)
- Problém: **desertifikace** (-> dobytek spásá rostlinstvo)

## Subtropické rostlinstvo

- oblast: středomoří, sever Afriky
- mírné zimy (srážky), horká a suchá léta
- **typ půdy**
  - červenozemě, žlutozemě
- **macchie** – středomoří, vždy zelené tvrdolisté porosty
- **rostliny**
  - kožovité tvrdé listy, které neshazují
  - dub, pistácie, myrta, rozmarýn, vavřín
- **živočichové:**
  - ptáci, hadi, plazi, ještěrky, hmyz

- nížiny -> obilí, ovoce (citrusy), zelenina, kukuřice, citrusy, vinná réva, olivy, bavlna, tabák, korek (Portugalsko)
- vyšší oblasti -> pastviny (kozy, ovce)

## Stepi

- mírný pás
- horká letá a chladné zimy
- vegetační období 4 měsíce, střídání vlhkého a suchého období
- **typ půdy:**
  - černozemě – až 1 m humusového horizontu = nejúrodnější půdy světa
- stepi ve světě:
  - **stepi** – Evropa, Asie, (Rusko)
  - **prérie** – Severní Amerika
  - **pampy** – Jižní Amerika
  - **meseta** – Španělsko
  - **puszta** – Maďarsko
  - **celina** – Rusko, Ukrajina
- převaha trav, ostrůvky stromů
- **světová obilnice** (+ step v Austrálii) – pšenice, kukuřice
- chov hovězího dobytka, ovcí..
- **živočichové**
  - hlodavci, vlci, kočky stepní, kůň převalský
  - bizoni (Severní Amerika), pštros Nandu (Jižní Amerika)

## Lesy mírného pásu

- mírný podnebný pás
- v teplejších oblastech listnaté stromy: **buk, dub, javor**
- v chladnějších oblastech lesy smíšené
- dnes zmenšení porostu – hustá síť komunikace, města..
- **typ půdy:**
  - hnědozemě
- **živočichové:**
  - Eurasie: jelen, srnec, jelen mandžuský („Sika“), medvěd, prase divoké, plazi

- Severní Amerika: vačice americká, mýval, skunk, jelen wapiti, ondatra

## Tajga

- rozsáhlé jehličnaté lesy mírného pásu
- Severní Amerika a Euroasie
- **typ půdy**:
  - podzolové půdy → ochuzený horizont
- **rostliny**:
  - smrky, borovice, modřín
- **živočichové**:
  - liška, medvěd, rys, prase divoké, jelen, srnec, kožešinová zvířata (sobol, kuna, veverka)

## Tundra

- subpolární pás
- sever Severní Ameriky, Evropy a Asie
- teplota:
  - po celý rok **není** vyšší než 10 °C
- **lesotundra** = přechodné pásmo mezi tajgou a tundrou
  - pouze na severu polokoulí
  - stromy přecházejí v keře
- dělení tundry:
  - **keřovitá** -> zakrslé břízy, vrby, brusinky
  - **mechová** -> mechové porosty
  - **lišejníková** -> lišejníky
- **živočichové**:
  - sovice sněžná, bělokur sněžný, zajíc běláček, polární liška, sob, rosomák, pižmoň
- **problém**:
  - těžba ropy + zemního plynu

## **Polární pustiny**

- teplota: velmi nízká, trvalé sněhové pokrývky, rozsáhlé zaledněné plochy
- rostliny a živočichové v moři a na pobřeží
- **rostliny**
  - mechy, lišejníky, řasy, mák polární (Antarktida)
- **živočichové**
  - medvědi lední, mroži, tuleni, velryby grónské, plejtváci